

Kvalitetssäkra dina projekt och leverera hållbara vårdmiljöer

Susanna Nordin

Leg sjuksköterska (Med dr)
Universitetslektor omvårdnad,
Högskolan Dalarna

2024-02-28

Madeleine Liljegen

Leg fysioterapeut,
Doktorand vårdvetenskap och
arkitektur, Göteborgs
universitet/Chalmers

KVALITETSÄKRING AV VÅRDMILJÖ

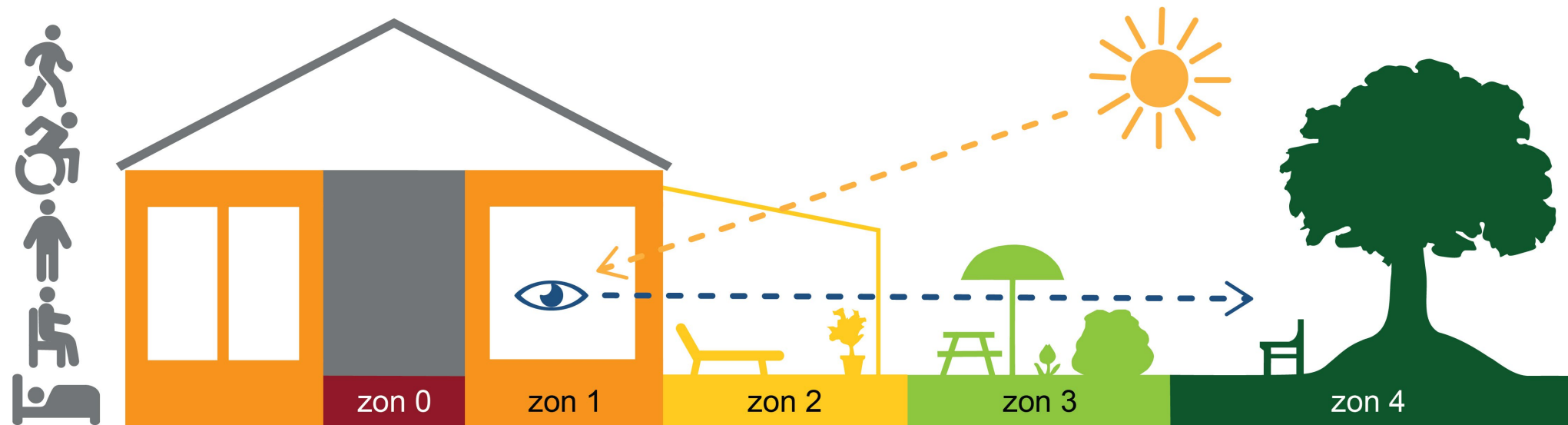
Vårdmiljöer i kommunal kontext

- Fysisk miljö kan stödja eller hindra genomförandet av vård, omsorg och rehabilitering
- Fysiska miljöer
  - Egna bostaden
  - Särskilda boenden (äldre/LSS)
  - Samhället
    - Nära vård
    - Åldersvänliga städer
- Konsekvens av att inte kvalitetssäkra och utvärdera
  - Påverkar enskild individ, närstående och personal

KVALITETSÄKRING AV VÅRDMILJÖ

Behov av koppling mellan inne- och utemiljö

Zon 1 – särskilt boende

Kontakt med utemiljön inifrån (via fönster)

Zon 2 – särskilt boende

Mellan inne- och utemiljö

Zon 3 – särskilt boende

Utemiljön/trädgården

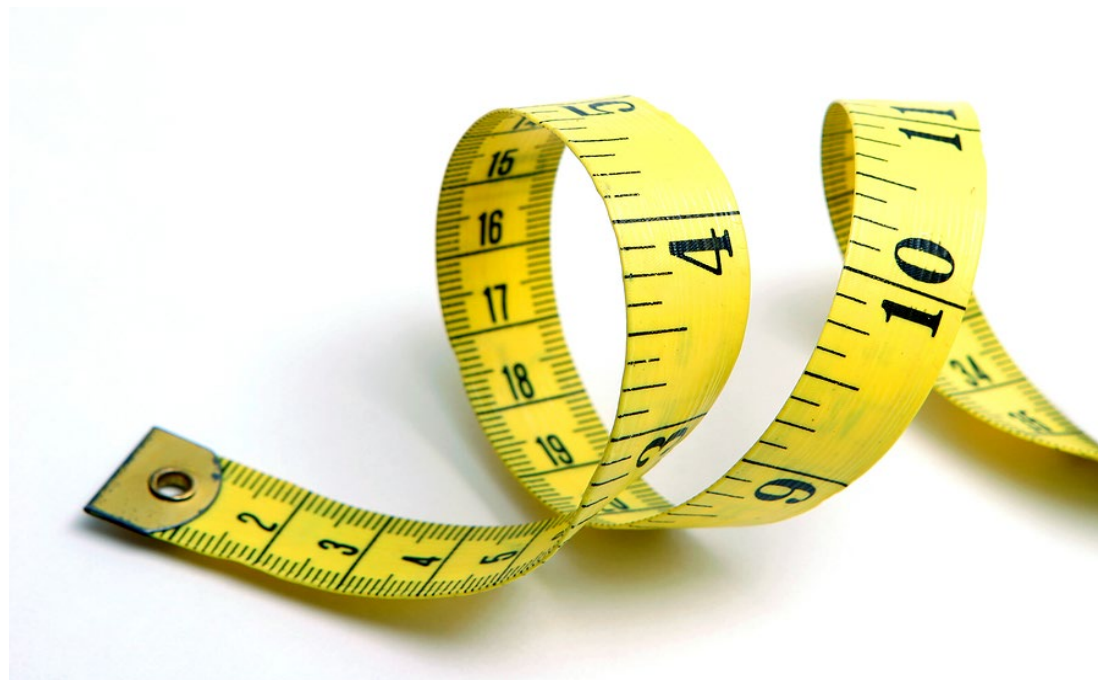

Zon 4 – särskilt boende

Omgivningen

Vilka evidensbaserade instrument och verktyg finns tillgängliga i kommunal kontext?

Seniors' Outdoor Survey

– utemiljöer för äldre

1. Access to nature
2. Outdoor comfort and safety
3. Walking and outdoor activities
4. Indoor-outdoor connection
5. Connection to the world

Länk:

<https://www.accesstonature.org/SOS-ENGLISH.pdf>

SENIORS' OUTDOOR SURVEY (SOS)

©2014, Susan Rodiek, Center for Health Systems & Design, Texas A&M University, College Station, TX

Your Name, Location _____

Which Outdoor space? _____ Date/ Time _____

PLEASE READ before using this tool:

STEP 1: Choose an outdoor area – First, decide on the boundaries of the outdoor space to be evaluated. (Features that are viewable should be included when appropriate, even if beyond the space itself.)

STEP 2: Walk and sit in the area - Imagine **YOU** are a senior resident with sensory and functional disabilities, using a walker or wheelchair. Walk around slowly, test the furniture, look at the area from different positions – including wheelchair height.) **ASK:** “How well does this space support the needs of frail older adults?”

STEP 3: Evaluate the area – Rate each item from 1 to 7 (1 = worst, 7 = best), based on the climate, context, and functional level of residents, considering what you could *reasonably expect* in this type of setting. If there are several features in an item, rate overall how well they support outdoor usage.

OVERALL, how well does this outdoor area provide a real sense of escape and relief from being indoors? (a feeling of fresh air, views, sky, sunshine, lush plantings, other senses) **Very well** ____ **Fairly well** ____ **Not well** ____

1. ACCESS TO NATURE (14) Subtotal ____ ÷ 14 = ____ Score for this category

Abundant greenery - Does this area include or view a substantial quantity of healthy green plants ____; with a diverse mix of trees, vines, flowers and shrubs ____? (instead of all hard paving, or just a few types of plant)

Flowers and color - In season, would residents see an abundance of color, as flowers or bright foliage ____?

Reachable plants - Can residents in wheelchairs see, touch, or smell attractive plants at hand or eye level ____?

Viewscapes - Does seating have pleasant views ____, and are hard boundaries partly screened by plants ____?

Water and motion - Can residents see, hear, or interact with water, such as fountains, ponds, birdbaths, etc. ____? Do any features have movement ____? (e.g., wind chimes, waving banners, spraying fountains, grasses moving in the breeze)

Wildlife/ pets - Does this area provide amenities for pets ____; or to attract wildlife, such as squirrels, birds, and butterflies ____; or does it have views of domestic or farm animals ____? (such as rabbits, chickens, grazing cows or horses)

Private and quiet - Is the garden overall fairly quiet, and free from obnoxious noises ____; with privacy from nearby resident rooms ____; and at least one or more private outdoor places to sit ____?

Housing enabler

- bostäder (inne och ute)

A. Utomhus kring fastigheten

B. Entréer

C. Inomhus

Länk:

<http://www.enabler.nu/svensk/download.html>

B. Entréer	ANTECKNINGAR	Bedömning
B11. Komplicerad/ologisk öppnings-procedur.	<i>Innefattar även porttelefon.</i>	☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
Trappor		
B12. Trappor enda förflyttningvägen (hiss/ramp saknas).		☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
B14. Höga, låga och/eller oregelbundna trappsteg (sättsteg) (annan höjd än 15-17 cm).		☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
B16. Ledstänger saknas/finns endast vid en sida.		☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
B17. För korta ledstänger (måste fortsätta 30 cm före/efter trappan) och/eller med avbrott vid vilplan.	<i>Kravet anses uppfyllt om en av ledstängerna är heldragen över vilplan.</i>	☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
Uteplats/balkong		
B43. Smal dörröppning till uteplats/balkong (mindre än 84 cm fritt mått).		☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
B44. Hög tröskel och/eller trappsteg till uteplats/balkong (mer än 15 mm).		☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt
C. Inomhus		
ANTECKNINGAR		
Bostaden i stort		
<i>Bedömningen av C1-C4 är kopplad till begreppet "nödvändiga bostadsfunktioner" – innebär att alla dörrar som går till sådana ingår i bedömningen, dock ej till övriga bostadsfunktioner/ utrymmen.</i>		
C1. Trappsteg/trösklar/nivåskillnader mellan rum/golvtytor (mer än 15 mm).		☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej Bedömt

Quality Evaluation Tool

– utemiljöer särskilt boende för äldre

- Sektion A och B
- Steg 1-4

Länk:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866714001022?via%3Dihub>

Miljökväliter	Steg 1. Inventering av miljökväliter i utemiljöns olika zoner, enligt modellen Fyra zoner av kontakt med utemiljön	Steg 2. Undersökning av miljökväliternas betydelse för de potentiella användarna i utemiljöns olika zoner, enligt modellen Fyra zoner av kontakt med utemiljön	Steg 3. Sammanvägning av steg 1 och steg 2 för att ta fram konkreta åtgärder och designförslag utifrån designkoncepten Bekväm design, Stimulerande design och Utmaningsgradient	Steg 4. Utvärdering av de åtgärder och designförslag som processen lett fram till, det vill säga en så kallad Post Occupancy Evolution (POE)
<p>Sektion A. Sex miljökväliter för att användarna ska vara bekväma i miljön (bekväm design):</p> <p>Omgärdning och entréer Trygghet och säkerhet Familiärt/Lätt att ta till sig Orienterbart Olika möjligheter i olika väder Nära och tillgänglig</p>			A. Utveckling av förslag som främjar en bekväm design	
<p>Sektion B. Tretton miljökväliter för att användarna ska få tillgång till natur och liv i omgivningen (stimulerande design):</p> <p>Kontakt med omgivande liv Sociala möjligheter Lustfyllda och meningsfulla aktiviteter Kultur och anknytning till gångna tider Symbolism/spegling Öppet och utsikt Känsla av rymd Artrikedom och variation Sinnlig njutning av natur Årstidsväxlingar i naturen Rofyllighet Vildhet och natur Avskilt och skyddat</p>			B. Utveckling av förslag som främjar en stimulerande design	

Miljöanpassningar som bidrar till ökad delaktighet – personer med demenssjukdom

Miljöanpassningar som bidrar till ökad delaktighet
Stöd för att underlätta aktivitet och delaktighet för personer med demenssjukdom

Myndigheten för delaktighet

Färgsättning

Färgsättningen underlättar orienteringen

Kontrollpunkt	Uppfyllt	Om nej – beskriv eventuell förbättringsåtgärd	Prio. 1-4
Golvlistor är mörkare än väggarna.	☐ Ja ☐ Nej		
Fönsterväggar är målade i en ljusare nyans än övriga väggar.	☐ Ja ☐ Nej		
Dörrar som inte behöver dra uppmärksamhet till sig är målade i samma färg som intilliggande vägg eller kamouflerade med en fototapet.	☐ Ja ☐ Nej		
Alla golv som leder in i varandra är homogent färgade.	☐ Ja ☐ Nej		
Golvfärgen är matt.	☐ Ja ☐ Nej		

- Informationsmaterial: https://demenscentrum.se/sites/default/files/globalassets/publicerat_pdf/miljoanpass_kunskapsmtrl_mfd.pdf
- Checklista: https://demenscentrum.se/sites/default/files/globalassets/publicerat_pdf/mfd_checklista_miljo_2015.pdf

Svenska versionen av the Sheffield Care Environment Assessment Matrix

- särskilt boende för äldre

Länk: <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:775400/FULLTEXT01.pdf>

Sheffield Care Environment Assessment Matrix (SCEAM)	Location	Outside spaces	Form & circulation spaces	Day spaces	Bathrooms & toilets	Private rooms	Staff spaces
Safety & health							
Support for physical disability							
Comfort of indoor environment							
Support for cognitive impairment							
Awareness of outside world							
Normalness & authenticity							
Privacy							
Personalisation							
Choice & control							
Community							
Provision for staff							

KVALITETSÄKRING AV VÅRDMILJÖ

Varför ska vi utvärdera

- Underlag när kvalitet i boendemiljön för målgruppen ska definieras
- Skapa ökad förståelse för målgruppens behov hos till exempel beslutsfattare, projektledare och arkitekter
- Vid bedömning av kvalitet på befintliga särskilda boenden inför fortsatt planering
- Bedöma potentialen i en befintlig byggnad som inte varit särskilt boende
- Framtagande av behovsbeskrivningar till ny- och ombyggnation
- Skapa likvärdig kvalitet på samtliga särskilda boenden
- Checklista vid ritningsgranskning i ny- och ombyggnadsprojekt
- Utvärdering av genomförda projekt

Ex. Göteborg stad

Hälsofrämjande kvaliteter i fysisk utemiljö vid särskilda boenden för äldre personer

- från kartläggning till arbetsmetod för design, planering och utvärdering

Helle Wijk

Forskningsledare, sjuksköterska och professor vid Göteborgs universitet samt gästprofessor vid Chalmers

Göran Lindahl

Huvudhandledare, arkitekt och professor vid Chalmers

Anna Bengtsson

Biträdande handledare, landskapsarkitekt och lektor vid Sveriges lantbruksuniversitet

Madeleine Liljegren

Doktorand vid Göteborgs universitet och Chalmers, fysioterapeut och masterexamen i landskapsarkitektur

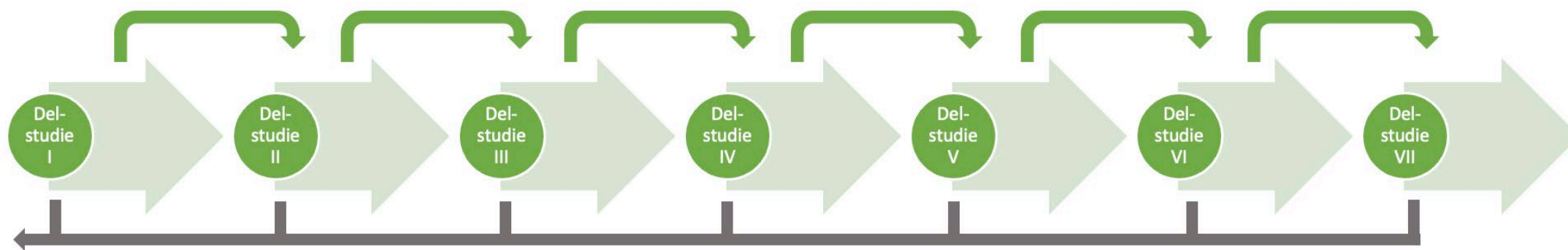
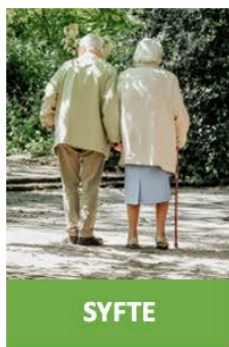

OUT-FIT projektets syfte

Att undersöka äldre personers och personals behov och önskemål för kontakt med utemiljön vid särskilda boenden samt kartlägga tillgången och utveckla riktlinje och arbetsmetod för design, planering och utvärdering.

Delstudier

Äldre personers behov och önskemål i kontakt med utemiljön på SÄBO

Förhållanden på SÄBO som möjliggör eller hindrar vårdpersonal att använda utemiljön för vård, omsorg och rehabilitering

Metodutveckling för kartläggning av tillgången till utemiljöer vid SÄBO

Kartläggning av tillgång till utemiljöer vid SÄBO för äldre personer

Utveckling av nationell strategi för att säkerställa tillgång till utemiljö, utevistelse och uterehabilitering för äldre personer på SÄBO

Riktlinjeutveckling av hälsofrämjande kvaliteter i utemiljöer vid SÄBO för äldre personer

Utveckling av standardiserat arbetssätt för design, planering och utvärdering av utemiljöer vid SÄBO i samband med nyproduktion eller ombyggnad

Promenadstudie

Ex-jobb 1

Ex-jobb 2

Ex-jobb 3

Referensgrupp

1. Intresseorganisation

2. Sakkunniga

HÖGSKOLAN
DALARNA

KAROLINSKA INSTITUTET
Karolinska
Institutet

3. Myndigheter

Boverket

Sveriges
Kommuner
och Regioner

4. Fysiska miljöer

good garden

IKANO
Bostad

lilje
wall

5. Vård, omsorg och rehabilitering

SVERIGES
ARBETSTERAPEUTER

LUNDS
KOMMUN

6. Universitet

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

CHALMERS

Stiftelsen Handlanden Herman Svenssons fond

FORMAS

Familjen Kamprads stiftelse

FORTE:

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Thuréus stiftelse för främjande av geriatrisk forskning

Agneta och Gösta Folke Prytz stiftelse

Crafoordska stiftelsen

Carin Mannheimers minnesfond

Tack

Susanna Nordin
snr@du.se

Madeleine Liljegren
madeleine.liljegren@gu.se